

Zadeva C-49/23

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

1. februar 2023

Predložitveno sodišče:

Satversmes tiesa (ustavno sodišče, Latvija)

Datum predložitvene odločbe:

31. januar 2023

Pritožniki pred Satversmes tiesa (ustavno sodišče):

AZ

IDream OÜ

Produktch Engineering AG

BBP

Polaris Consulting Ltd

Nasprotna stranka v pritožbenem postopku:

Latvijas Republikas Saeima (parlament Republike Latvije)

Predmet postopka v glavni stvari

Presoja skladnosti člena 631(3) Kriminālprocesa likums (zakon o kazenskem postopku) s členom 92, prvi stavek, Latvijas Republikas Satversme (ustava Republike Latvije).

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Predložitveno sodišče želi na podlagi člena 267 PDEU izvedeti: (i) ali določba o možnosti izpodbijanja sodnih sklepov v zadevah v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, ki je predmet postopka v glavni stvari, spada na

področje uporabe Direktive 2014/42/EU in Okvirnega sklepa 2005/212/PNZ; (ii) ali pojem „sklep o odvzemu“ zajema tako sodne sklepe, s katerimi je ugotovljeno, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito in s katerimi je bil odrejen njegov odvzem, kot tudi sodne sklepe o ustavitvi postopka v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem; (iii) ali je ureditev, ki osebam, povezanim s premoženjem, ne priznava pravice do pravnega sredstva zoper sklep o odvzemu, skladna z Listino Evropske unije o temeljnih pravicah in Direktivo 2014/42, in (iv) ali se lahko, če je treba to zakonodajo šteti za nezdružljivo s pravom Unije, njeni pravni učinki ohranijo do trenutka, določenega s strani predložitvenega sodišča.

Vprašanja za predhodno odločanje

1.1. Ali nacionalna zakonodaja, v skladu s katero nacionalno sodišče o odvzemu premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, odloča v ločenem postopku v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, ki se od glavnega kazenskega postopka loči, preden se ugotovi, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, in je oseba spoznana za krivo, ter ki odvzem določa tudi na podlagi gradiva, izločenega iz spisa kazenske zadeve, spada na področje uporabe Direktive 2014/42, zlasti njenega člena 4, in Okvirnega sklepa 2005/212, zlasti njegovega člena 2?

1.2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen, ali je treba pojem „sklep o odvzemu“ v smislu Direktive 2014/42, zlasti njenega člena 8(6), drugi stavek, razumeti tako, da zajema ne le sodne sklepe, s katerimi je ugotovljeno, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito in s katerimi je bil odrejen njegov odvzem, ampak tudi sklepe o ustavitvi postopka v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem?

1.3. Če je odgovor na drugo vprašanje nikalen, ali je ureditev, ki ne določa pravice oseb, povezanih s premoženjem, da izpodbijajo sklep o odvzemu, združljiva s členom 47 Listine in členom 8(6), drugi stavek, Direktive 2014/42?

1.4. Ali je treba načelo primarnosti prava Unije razlagati tako, da nasprotuje temu, da bi ustavno sodišče države članice, ki odloča o ustavni pritožbi zoper nacionalno zakonodajo, ki je bila razglašena za nezdružljivo s pravom Unije, odločilo, da se uporabi načelo pravne varnosti in da se pravni učinki navedene zakonodaje ohranijo do trenutka, ki je v odločbi zadevnega sodišča določen kot trenutek, ko sporna določba preneha učinkovati?

Upoštevne določbe prava Unije

Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina): člen 47, prvi odstavek in drugi odstavek, prvi stavek.

Okvirni sklep Sveta 2005/212/PNZ z dne 24. februarja 2005 o zaplembi premoženjske koristi, pripomočkov in premoženja, ki so povezani s kaznivimi dejanji (v nadaljevanju: Okvirni sklep 2005/212): uvodna izjava 10 ter členi 1, 2 in 4.

Direktiva 2014/42/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. aprila 2014 o začasnem zavarovanju in odvzemu predmetov, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja, in premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v Evropski uniji (v nadaljevanju: Direktiva 2014/42): uvodne izjave 9, 15, 22 in 38 ter členi 1(1), 2, točka 4, 3, 4 ter 8(1) in (6).

Sodna praksa

Mnenje Sodišča z dne 8. marca 2011, 1/09 (Osnutek sporazuma o Evropskem sodišču in patentnem sodišču), ECLI:EU:C:2011:123, točka 84.

Sodba Sodišča z dne 19. marca 2020, „Agro In 2001“, C-234/18, ECLI:EU:C:2020:221, točki 56 in 57.

Sodba Sodišča z dne 28. oktobra 2021, Komisija za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo, C-319/19, ECLI:EU:C:2021:883, točke 36, 37 in 41.

Sodba Sodišča z dne 16. decembra 1976, Rewe-Zentralfinanz in Rewe-Zentral, 33/76, ECLI:EU:C:1976:188, točka 5.

Sodba Sodišča z dne 14. septembra 2010, Akzo Nobel Chemicals in Akros Chemicals proti Komisiji, C-550/07 P, ECLI:EU:C:2010:512, točka 113.

Sodba Sodišča z dne 12. februarja 2015, Baczó in Vizsnyiczai, C-567/13, ECLI:EU:C:2015:88, točka 42.

Sodba Sodišča z dne 27. februarja 2014, Pohotovost', C-470/12, ECLI:EU:C:2014:101, točka 51.

Sodba Sodišča z dne 5. decembra 2013, Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, ECLI:EU:C:2013:800, točka 39.

Sodba Sodišča z dne 14. januarja 2021, Okrazhna prokuratura – Haskovo in Apelativna prokuratura – Plovdiv, C-393/19, EU:C:2021:8, točki 47 in 48.

Sodba Sodišča z dne 22. junija 2021, Latvijas Republikas Saeima (Kazenske točke), C-439/19, ECLI:EU:C:2021:504, točki 132 in 133.

Sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice

Veliki senat, 28. junij 2018, G.I.E.M. S.r.l. in drugi proti Italiji, pritožba št. 1828/06, točke 211, od 223 do 225 in 233.

Sodba z dne 12. maja 2015, Gogitidze in drugi proti Gruziji, pritožba št. 36862/05, točki 102 in 103.

Upoštevne določbe mednarodnega prava

Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin: člena 6 in 7.

Upoštevne določbe nacionalnega prava

Latvijas Republikas Satversme (ustava Republike Latvije, v nadaljevanju: ustava): člen 92, prvi stavek, ki določa, da ima vsakdo pravico braniti svoje pravice in zakonite interese pred nepristranskim sodiščem.

Krimināllikums (kazenski zakonik): člen 70.¹⁰, 70.¹¹(1) in 70.¹³(1).

Kriminālprocesa likums (zakon o kazenskem postopku): členi 380, 626, 627(1), (2), (3) in (4), 628, 629(2) in (6), 630(1), (2) in (4) (odstavek 4 te določbe velja od 3. novembra 2022), 631(1), (3) in (4) (odstavek 4 te določbe velja od 3. novembra 2022).

Člen 631(3) zakona o kazenskem postopku (v nadaljevanju: sporna določba) določa: „Po preučitvi tožbe ali zahtevka lahko sodišče razveljavi sklep rajona (pilsētas) tiesa (okrožno (ali mestno) prvostopenjsko sodišče) in sprejme sklep iz člena 630 tega zakona. Zoper ta sklep ni pritožbe.“

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka v glavni stvari

- 1 Sporna določba spada v poglavje 59 enajstega naslova zakona o kazenskem postopku, ki ureja o postopke v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem. V skladu s to zakonodajo lahko oseba, ki vodi postopek, zaradi pravočasnega reševanja premoženjskih vprašanj, ki se pojavijo v predkazenskem postopku, in zaradi ekonomičnosti postopka iz spisa kazenskega postopka izloči gradivo v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem in začne postopek za ugotovitev, da to premoženje izvira iz nezakonitih dejavnosti. V takem primeru oseba, ki vodi postopek, to gradivo predloži prvostopenjskemu sodišču, ki odloči, ali je bilo premoženje pridobljeno nezakonito. Če prvostopenjsko sodišče meni, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito, odloči o razpolaganju z njim, vključno z njegovim odvzemom. Zoper sklep prvostopenjskega sodišča se je mogoče pritožiti pri regionalnem sodišču (apgabaltiesa). Sporna določba določa, da lahko

regionalno sodišče razveljavi sklep prvostopenjskega sodišča in sprejme sklep o nezakonito pridobljenem premoženju, zoper katerega ni pravnega sredstva.

- 2 V okviru petih ustavnih pritožb, ki so jih pritožniki vložili pri Satversmes tiesa (ustavno sodišče) (v nadaljevanju: predložitveno sodišče), je bilo temu sodišču predloženo vprašanje skladnosti sporne določbe s členom 92, prvi stavek, ustave. Pritožniki v postopku pred Satversmes tiesa (ustavno sodišče) menijo, da sporna določba ni v skladu s členom 92, prvi stavek, ustave v povezavi s členom 47 Listine, členom 8(1) in (6) Direktive 2014/42 ter členom 4 Okvirnega sklepa 2005/212.
- 3 Proti vsakemu od pritožnikov pri Satversmes tiesa (ustavno sodišče) so bili uvedeni kazenski postopki zaradi domnevnega pranja denarja v velikem obsegu, ki so še vedno v fazi preiskave. V okviru teh kazenskih postopkov so bile zasežene nepremičnine, finančna sredstva oziroma viri zadevnih pritožnikov. V okviru vsakega od teh postopkov se je oseba, ki je vodila postopek, odločila, da začne postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem glede zaseženega premoženja in da gradivo v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem prenese na sodišče, ki je odločalo o zadevi.
- 4 S sklepi Ekonomisko lietu tiesa (sodišče za gospodarske zadeve) je bilo v štirih od teh postopkov ugotovljeno, da premoženje ni bilo pridobljeno nezakonito, s čimer so bili postopki v zvezi s tem premoženjem ustavljeni. Po ugovorih državnega tožilca zoper te sklepe je Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (regionalno sodišče v Rigi, oddelek za kazenske zadeve) v vseh zadevah ugotovilo, da so bile nepremičnine, sredstva in finančno premoženje pridobljeni nezakonito, in odredilo njihov odvzem.
- 5 V enem od teh postopkov je Ekonomisko lietu tiesa (sodišče za gospodarske zadeve) ugotovilo, da je bil en del sredstev pridobljen nezakonito, in odredilo njegov odvzem, glede drugega dela pa je ustavilo postopek. Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģija (regionalno sodišče v Rigi, oddelek za kazenske zadeve) je po preučitvi pritožbe, ki jo je vložila oseba, ki je vodila postopek, v zvezi z delom sklepa navedenega sodišča o ustavitvi postopka ugotovilo, da so bila sredstva pridobljena nezakonito, in odredilo njihov odvzem.
- 6 Tako je bilo v enem od zgoraj navedenih postopkov v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem že ugotovljeno, da je del premoženja premoženjska korist, pridobljena s kaznivim dejanjem, in ga je bilo mogoče odvzeti s sklepom prvostopenjskega sodišča, glede preostalega dela pa je bilo ugotovljeno, da je bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem, in ga je bilo mogoče odvzeti s sklepom regionalnega sodišča. V drugih postopkih pa je bilo le ugotovljeno, da je premoženje premoženjska korist, pridobljena s kaznivim dejanjem, in odvzeto s sklepom regionalnega sodišča. V skladu s sporno določbo zoper zgoraj navedene sklepe regionalnega sodišča ni pravnega sredstva.

Bistvene trditve strank v postopku v glavni stvari

- 7 Pritožniki pred Satversmes tiesa (ustavno sodišče) trdijo, da jim sporna določba preprečuje vložitev kasacijske pritožbe zoper sklepe regionalnega sodišča. Zato naj ne bi mogli preveriti, ali je navedeno sodišče spoštovalo postopkovna pravila in pravilno uporabilo materialnopravna pravila, ko je sprejelo sklepe, s katerimi je odredilo odvzem premoženja. To naj bi bilo zlasti pomembno v tistih zadevah, v katerih je prvostopenjsko sodišče ustavilo postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, in je sklep, s katerim je ugotovilo, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito, in odredilo njegov odvzem, sprejelo izključno regionalno sodišče.
- 8 Pritožniki pred Satversmes tiesa (ustavno sodišče) menijo, da je mogoče pravočasno reševanje premoženjskih vprašanj, ki se pojavijo v kazenskem postopku, zagotoviti in ekonomičnost postopka ohraniti tudi na druge načine, na primer z določitvijo kasacijske stopnje v postopkih v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem in z določitvijo rokov za preučitev pritožb ali z omejitvijo pristojnosti regionalnega sodišča in z določitvijo, da lahko to sodišče sklep, sprejet na prvi stopnji, potrdi ali pa ga razveljavi in vprašanje nezakonitosti izvora premoženja vrne prvostopenjskemu sodišču v ponovno preučitev. Menijo, da ni sprejemljivo, da načelo ekonomičnosti postopka prevlada nad drugimi načeli. Poleg tega naj to načelo ne bi smelo nesorazmerno omejevati pravice do poštenega sojenja.
- 9 Navedeni pritožniki menijo, da se Direktiva 2014/42 na podlagi njenega člena 4(2) uporablja za vse postopke v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem in da so lastniki zadevnega premoženja upravičeni do zaščitnih ukrepov, določenih v členu 8 te direktive. Zaščitni ukrep iz člena 8(6), drugi stavek, Direktive 2014/42, ki določa dejansko možnost izpodbijanja sklepa pred sodiščem, pa naj bi bilo treba šteti za obvezno zahtevo, in bi ga bilo treba zagotoviti v primerih odvzema premoženja. Ker je bilo s sklepom regionalnega sodišča ugotovljeno, da je premoženje pritožnikov pred Satversmes tiesa (ustavno sodišče) premoženjska korist, pridobljena s kaznivim dejanjem, in odvzeta, zadevni pritožniki menijo, da je treba zadevne sklepe šteti za „sklepe o odvzemu“ v smislu Direktive 2014/42.
- 10 Pritožniki pred Satversmes tiesa (ustavno sodišče) opozarjajo na dejstvo, da v Latviji postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem ni civilne narave, temveč se na podlagi vseh dokazov, ki obstajajo v okviru kazenskega postopka, začne pred ugotovitvijo kaznivega dejanja in preden je nekdo spoznan za krivega tega kaznivega dejanja. Tako naj bi bila v Latviji uporaba odvzema povezana s storitvijo kaznivega dejanja, saj naj bi postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem temeljil na dokazih, ki so bili pridobljeni v glavnem kazenskem postopku.

- 11 Institucija, ki je sprejela sporne [sporno] določbe [določbo], to je parlament, meni, da so [je] v skladu s členom 92, prvi stavek, ustave.
- 12 Ta institucija meni, da ker postopek, ki se nanaša na nezakonito pridobljeno premoženje, pomeni izjemo od načina reševanja premoženjskih vprašanj v kazenskem postopku v glavni stvari, je tak postopek lahko urejen z drugačnimi pravili, katerih namen je zagotoviti hitro in učinkovito dosego njegovega cilja. Ureditev iz sporne določbe naj bi bila eden od načinov za hitro in učinkovito reševanje premoženjskih vprašanj. Vprašanje, ali je bilo premoženje pridobljeno nezakonito in ga je mogoče odvzeti, naj bi bilo namreč mogoče preučiti na dveh stopnjah, pri čemer bi bilo treba na obeh stopnjah neodvisno preučiti izvor premoženja s presojo dejanskega stanja in pravnih vprašanj, s katerimi je zadeva povezana.
- 13 Poleg tega trdi, da niti iz člena 6 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin niti iz člena 92, prvi stavek, ustave ne izhaja obveznost uvedbe kasacijske stopnje za postopke v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem niti obveznost zagotovitve možnosti izpodbijanja sklepov regionalnih sodišč, s katerimi je bilo ugotovljeno, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito in da ga je mogoče odvzeti. Meni, da ima država možnost proste presoje pri določanju pritožbenih stopenj in postopkov glede na vrsto zadeve. Tako naj vprašanje, ali je treba v postopkih v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem določiti kasacijsko stopnjo, ki bi se omejila na preučitev vprašanj v zvezi s pravilno uporabo materialnopравnih in postopkovnih pravil, ne bi bilo toliko pravno vprašanje, temveč vprašanje smotrnosti, o katerem bi moral odločiti zakonodajalec.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe

- 14 V sodni praksi predložitvenega sodišča je priznано, da je treba pri določanju vsebine nacionalnih pravnih določb in njihovi uporabi upoštevati pravo Unije, ki krepi demokracijo, in razlago tega prava v sodni praksi Sodišča.
- 15 Sporna določba je del zakonodaje, ki ureja postopke v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem. Iz sodne prakse predložitvenega sodišča izhaja, da je v postopkih v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem osebам, povezanim s tem premoženjem, zagotovljena pravica do poštenega sojenja iz člena 92, prvi stavek, ustave. Pošteno sojenje vključuje zlasti dva vidika, in sicer „nepriistransko sodišče“ v smislu, da mora zadevo obravnavati neodvisen sodni organ, in „pravično sojenje“, v smislu, da se v skladu z vladavino prava upošteva ustrezen postopek, v katerem se obravnava zadeva. Pošteno sojenje v smislu ustreznega sodnega postopka, ki je v skladu z vladavino prava, vključuje pravico do pritožbe.
- 16 Predložitveno sodišče je razsodilo, da člen 92, prvi stavek, ustave države ne zavezuje, da določi pravico do vložitve kasacijske pritožbe zoper sodne sklepe v vseh vrstah zadev. Vendar bi morala država vzpostaviti pravni okvir in pritožbeni postopek zoper sodne sklepe, ki bi posameznikom omogočil učinkovito zaščito

njihovih pravic in zakonitih interesov. Država ima tudi pozitivno obveznost, da zagotovi učinkovito varstvo pravic v postopkih v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, kar vključuje postopkovna jamstva za zaščito lastninskih pravic.

- 17 Da bi v tej zadevi ugotovilo, ali je sporna določba v skladu s členom 92, prvi stavek, ustave, mora predložitveno sodišče preučiti, ali ta določba osebi, povezani s premoženjem, zagotavlja učinkovito možnost obrambe njene lastninske pravice. Zlasti je treba presoditi, ali je bil zakonodajalec pooblaščen za sprejetje ureditve, ki ne določa možnosti pritožbe zoper sklepe regionalnega sodišča, čeprav so bili ti sklepi prvi sklepi, sprejeti v zadevi, s katerimi je bilo ugotovljeno, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito in da ga je mogoče odvzeti. Ker so [je] sporne [sporna] določbe [določba] del ureditve, ki ureja postopke v zvezi z odvzgom premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, so za to presojo upoštevni člen 47 Listine, Direktiva 2014/42 in Okvirni sklep 2005/212.
- 18 Predložitveno sodišče meni, da kazniva dejanja, ki so predmet kazenskega postopka, iz katerega izhaja postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, spadajo med kazniva dejanja, zajeta v zakonodaji iz člena 3 Direktive 2014/42, in zato spadajo na stvarno področje uporabe te direktive. Poleg tega je za ta kazniva dejanja določena zaporna kazen od treh do dvanajstih let.
- 19 Sodišče je razsodilo, da Direktiva 2014/42, tako kot Okvirni sklep 2005/212, na katerega se sklicuje, državam članicam nalaga uvedbo skupnih minimalnih pravil o odvzemu predmetov, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja, in premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, da bi se olajšalo vzajemno priznavanje sklepov o odvzemu, ki jih izda sodišče v okviru kazenskega postopka. Direktiva 2014/42 ne ureja odvzema predmetov, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja, in premoženjske koristi, ki izvira iz nezakonitih dejavnosti, ki ga odredi sodišče države članice v okviru postopka, ki se ne nanaša na ugotovitev, ali je bilo storjeno eno ali več kaznivih dejanj, ali ki ne sledi takoj taki ugotovitvi. Tak odvzem namreč ne spada pod minimalna pravila, ki jih ta direktiva določa v skladu s svojim členom 1(1), in njegova ureditev torej spada v pristojnost držav članic, navedeno v uvodni izjavi 22 navedene direktive, da določijo širša pooblastila v nacionalnem pravu. Predložitveno sodišče mora zato presoditi, ali je mogoče Direktivo 2014/42, tako kot Okvirni sklep, na katerega se sklicuje, uporabiti za pravni okvir, kakršen je ta iz poglavja 59 zakona o kazenskem postopku.
- 20 V obravnavani zadevi je sporna določba povezana s postopkom iz poglavja 59 zakona o kazenskem postopku, v skladu s katerim se s sodnim sklepom ugotovi, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito. Z drugimi besedami, sklep sodišča v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem se sprejme v ločenem postopku pred pravnomočno sodbo sodišča v kazenskem postopku. Gre za ločen in samostojen postopek, v katerem se sodišče omeji na presojo vprašanja, ki je predmet te zadeve: premoženjsko vprašanje. V teh postopkih se ne ugotavlja krivda osebe, temveč se odloča o nezakonitem izvoru premoženja ali njegovi povezanosti s kaznivim dejanjem (postopki *in rem*), z njimi pa se premoženjska

vprašanja dokončno rešijo. Če je v predkazenski postopek vključen postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem in v okviru tega postopka sodišče ugotovi, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito, sodišče v okviru kazenskega postopka v glavni stvari ne odloča več o razpolaganju s tem premoženjem. Zato se v postopkih v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem ne ugotavlja krivda osebe in ti postopki ne temeljijo na obsodilni sodbi.

- 21 Direktivo 2014/42 tako kot Okvirni sklep 2005/212, na katerega se sklicuje, bi bilo zato mogoče razlagati tako, da se ne uporablja za pravni okvir, kakršen je ta iz poglavja 59 zakona o kazenskem postopku, saj se s sodnim sklepom ugotovi, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito, preden je bilo ugotovljeno kaznivo dejanje, in preden je bila oseba spoznana za krivo tega kaznivega dejanja.
- 22 Evropsko sodišče za človekove pravice pri presoji, ali odvzem brez obsodbe za kaznivo dejanje pomeni kazen v smislu člena 7 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, meni, da je izhodišče za takšno presojo, ali je odvzem izrečen na podlagi sodbe, s katero je oseba spoznana za krivo kaznivega dejanja. Vendar imajo pri tej presoji vlogo tudi drugi dejavniki, kot so narava in namen postopka ter obseg odvzema, pa tudi narava tega postopka, kot je opredeljena v nacionalni zakonodaji, in načini njegove uporabe.
- 23 V skladu z latvijsko zakonodajo se v postopkih v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem gradivo zadeve, na katerem temelji povezava premoženja s kaznivim dejanjem ali nezakonit izvor premoženja, izloči iz spisa v kazenskem postopku. Vendar v tem ločenem postopku ugotovitve, ki se nanašajo na povezavo premoženja s kaznivim dejanjem ali nezakonitim izvorom premoženja, temeljijo med drugim na gradivu iz spisa v kazenskem postopku v glavni stvari, ki se nanaša na ugotovitev kaznivega dejanja in s katerim se nekoga spozna za krivega storitve zadevnega kaznivega dejanja.
- 24 Člen 4(2) Direktive 2014/42 določa, da se ta direktiva v nekaterih okoliščinah uporablja tudi v primerih, ko je bil v zvezi s kaznivim dejanjem začel kazenski postopek, vendar v njem ni bila izrečena obsodilna sodba. Sodna praksa Sodišča v zvezi s to določbo ne obstaja.
- 25 Iz te določbe v povezavi s členom 2, točka 4, Direktive 2014/42 bi bilo mogoče sklepati, da se Direktiva 2014/42 v nekaterih okoliščinah uporablja za odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, vendar v zvezi s katerim ni bila izrečena obsodilna sodba. Poleg tega bi lahko besedilo člena 4(2) Direktive 2014/42/ES med drugim nakazovalo, da v njem navedeni razlogi, iz katerih odvzem ni mogoč, niso izčrpani.
- 26 Zato bi lahko v zadevi, o kateri odloča predložitveno sodišče, razlaga Direktive 2014/42 in Okvirnega sklepa 2005/212 privedla do različnih ugotovitev glede vprašanja, ali posebni postopek odvzema spada v pristojnost držav članic iz

uvodne izjave 22 Direktive 2014/42 in ali se posledično navedena zakonodajna akta za tak postopek ne uporabljata.

- 27 Čeprav je Sodišče večkrat razlagalo člen 4(1) Direktive 2014/42 in člen 2(1) Okvirnega sklepa 2005/212, vključno v povezavi z nacionalnimi predpisi, ki določajo odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v zvezi s katerim ni bila izrečena obsodilna sodba, nobenega od teh pravnih aktov do zdaj ni razložilo v zvezi s postopkom odvzema nezakonito pridobljenega premoženja, ki ga določa nacionalno pravo in ki se ne izvaja v okviru civilnega postopka ter se začne na podlagi dokazov, ki obstajajo v kazenskem postopku, preden se ugotovi storitev kaznivega dejanja in je oseba spoznana za krivo tega kaznivega dejanja. Iz sodne prakse Sodišča izhaja, da pravilna razlaga in uporaba Direktive 2014/42 in Okvirnega sklepa 2005/212 ob upoštevanju njenega cilja izboljšati odvzem premoženja v kazenskih zadevah na ravni Evropske unije v teh dejanskih in pravnih okoliščinah nista tako očitni, da ne bi dopuščali razumnega dvoma glede področja uporabe teh zakonodajnih aktov.
- 28 Če ureditev v zvezi z odvzecom nezakonito pridobljenega premoženja iz poglavja 59 zakona o kazenskem postopku spada na področje uporabe Direktive 2014/42 in Okvirnega sklepa 2005/212, na katerega se ta sklicuje, morajo države članice sprejeti ukrepe, potrebne za zagotovitev, da imajo osebe, na katere se nanašajo ukrepi iz te direktive, pravico do učinkovitega sodnega varstva in nepristranskega sodišča, da se zaščitijo njihove pravice.
- 29 V uvodni izjavi 38 Direktive 2014/42 je navedeno, da ta direktiva spoštuje temeljne pravice in upošteva načela, priznana v Listini, ter da jo je treba izvajati v skladu s temi pravicami in načeli. Člen 47, prvi odstavek, Listine pa določa, da ima vsakdo, ki so mu kršene pravice in svoboščine, zagotovljene s pravom Unije, pravico do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem v skladu s pogoji, določenimi v tem členu. Temeljne pravice, določene v členu 47 Listine, so potrjene v sami Direktivi 2014/42, zlasti v njenem členu 8(6), drugi stavek, ki določa, da države članice osebi, v zvezi s katero se odredi odvzem, zagotovijo dejansko možnost izpodbijanja sklepa pred sodiščem.
- 30 V skladu z latvijsko zakonodajo se lahko prvostopenjsko sodišče v postopkih v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem odloči ustaviti zadevni postopek, če ugotovi, da vsi predloženi dokazi ne zadostujejo za dokaz, da je premoženje povezano s kaznivim dejanjem, ali za utemeljeno ugotovitev, da je izvor premoženja verjetno nezakonit.
- 31 Zoper sklep prvostopenjskega sodišča se lahko vloži pritožba pri regionalnem sodišču, ki lahko: (1) potrdi sklep prvostopenjskega sodišča; (2) razveljavi sklep prvostopenjskega sodišča, s katerim je bilo ugotovljeno, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito in da ga je mogoče odvzeti, ter ustavi postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem; ali (3) razveljavi sklep prvostopenjskega sodišča, s katerim je bil ustavljen postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim

premoženjem, ter ugotovi, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito in da ga je mogoče odvzeti. Zoper sklep regionalnega sodišča ni pritožbe.

- 32 Tako je v Latviji mogoče postopke v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem preučiti na dveh sodnih stopnjah, zoper sklep, ki ga sprejme regionalno sodišče v pritožbenem postopku, pa ni mogoče vložiti kasacijske pritožbe. Tudi če prvostopenjsko sodišče ustavi postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, ker nezakonnost izvora tega premoženja ni bila dokazana, lahko regionalno sodišče ugotovi, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito, in odredi njegov odvzem.
- 33 Določbe Direktive 2014/42 ne določajo posebne ureditve v zvezi z dejanskim stanjem v obravnavani zadevi, in sicer za tiste zadeve, v katerih je prvostopenjsko sodišče sprejelo sklep o ustavitvi postopka v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem, vendar je regionalno sodišče ta sklep razveljavilo in sprejelo sklep, s katerim je ugotovilo, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito, in odredilo njegov odvzem. V obravnavani zadevi je torej treba ugotoviti, kako je treba razlagati izraz „sklep o odvzemu“ iz člena 8(6), drugi stavek, Direktive 2014/42.
- 34 Na eni strani bi bilo mogoče trditi, da člen 8(6), drugi stavek, Direktive 2014/42 zahteva, da ima oseba, katere premoženje je bilo odvzeto, pravico do izpodbijanja tega sklepa pred vsaj enim sodiščem, ne glede na to, ali je bil sprejet sklep o ustavitvi postopka v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem ali sklep, s katerim je bilo ugotovljeno, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito in se je odredil njegov odvzem. Ta razlaga bi privedla do ugotovitve, da sporna določba že zagotavlja pravico pritožnikov pred Satversmes tiesa (ustavno sodišče) do izpodbijanja sklepa o odvzemu pred sodiščem in s tem pravico do učinkovitega pravnega sredstva.
- 35 Na drugi strani je mogoče člen 8(6), drugi stavek, Direktive 2014/42 razlagati tako, da je treba zadevni osebi zagotoviti možnost vložitve pravnega sredstva zoper sklep o odvzemu, ki je privedel do dokončnega odvzema premoženja. Natančneje, v členu 2, točka 4, Direktive 2014/42 je pojem „odvzem“ opredeljen kot dokončni odvzem premoženja. Opredelitev besede „odvzem“ iz drugih aktov EU o odvzemu premoženja je prav tako podobna opredelitvi iz člena 2, točka 4, Direktive 2014/42. Na primer, člen 2, točka 2, Uredbe (EU) 2018/1805 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. novembra 2018 o vzajemnem priznavanju sklepov o začasnem zavarovanju in sklepov o odvzemu določa, da „sklep o odvzemu“ pomeni pravnomočno sankcijo ali ukrep, ki ga je izreklo sodišče po zaključku postopkov v zvezi s kaznivim dejanjem, kar vodi k dokončnemu odvzemu premoženja fizične ali pravne osebe. Prav tako člen 1, četrta alineja, Okvirnega sklepa 2005/212 opredeljuje „zaplembo“ kot kazen ali ukrep, ki ga sodišče izreče po zaključku postopkov v zvezi s kaznivim dejanjem ali kaznivimi dejanji, kar vodi k dokončnemu odvzemu premoženja.
- 36 V skladu s to razlago člena 8(6), drugi stavek, Direktive 2014/42 bi bilo mogoče ugotoviti, da je pojem „sklep o odvzemu“ omejen na sklep sodišča o dokončnem

odvzemu premoženja. Vendar pa sodnega sklepa, s katerim se postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem ustavi, čeprav je obstajala možnost, da bo premoženje odvzeto, ni mogoče šteti za „sklep o odvzemu“ v smislu člena 8(6), drugi stavek, Direktive 2014/42. Zato bi bilo treba v obravnavani zadevi kot „sklep o odvzemu“ v smislu navedene določbe prava Unije šteti le sklep regionalnega sodišča, s katerim je bilo ugotovljeno, da je bilo premoženje pritožnikov pred Satvermes tiesa (ustavno sodišče) pridobljeno nezakonito in s katerim je bil odrejen njegov odvzem, zoper katerega v skladu z izpodbijano določbo ni pritožbe.

- 37 Zato bi bilo glede na položaj, o katerem je treba presoditi v obravnavani zadevi, mogoče priti do različnih ugotovitev glede razlage člena 8(6), drugi stavek, Direktive 2014/42. Sodišče je že pojasnilo, kako je treba razlagati pojem „odvzem“ v smislu člena 2, točka 4, Direktive 2014/42, ni pa se izreklo o tem, kako je treba razlagati pojem „sklep o odvzemu“ iz člena 8(6), drugi stavek, Direktive 2014/42. Za rešitev obravnavane zadeve je zato treba pojasniti vsebino pojma „sklep o odvzemu“ iz člena 8(6), drugi stavek, Direktive 2014/42, in sicer ali je treba za sklep o odvzemu šteti le sklep, s katerim je bilo ugotovljeno, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito in da ga je mogoče odvzeti, ali pa tudi sklep, s katerim sodišče ustavi postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem.
- 38 Zato obstajajo dvomi o tem, ali je v primeru, da določba iz obravnavane zadeve spada na področje uporabe navedene ureditve Evropske unije, nacionalna ureditev, ki za hitro in učinkovito rešitev premoženjskih vprašanj ne določa pravice osebe, povezane s premoženjem, da vloži pravno sredstvo zoper sklep regionalnega sodišča, čeprav je v neki zadevi ta sklep prvi, s katerim je bilo ugotovljeno, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito in da ga je mogoče odvzeti, pri čemer je prvostopenjsko sodišče v tej zadevi odločilo, da postopek v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem ustavi, skladna s pravico do učinkovitega pravnega sredstva, določeno v členu 47 Listine, in zaščitnim ukrepom iz člena 8(6) Direktive 2014/42, ki določa, da [je treba] zagotoviti dejansko možnost izpodbijanja sklepa pred sodiščem.
- 39 Predložitveno sodišče Sodišču predlaga tudi, naj odgovori na vprašanje v zvezi s trenutkom, do katerega je mogoče ohraniti pravne učinke sporne določbe.
- 40 V skladu s členom 32(1) Satversmes tiesas likums (zakon o ustavnem sodišču) je sodba predložitvenega sodišča pravomočna in izvršljiva od njene razglasitve. Vendar lahko predložitveno sodišče v skladu s členom 31, točka 11, zakona o ustavnem sodišču v svoji sodbi določi, kdaj bo sporna določba prenehala učinkovati. Za določitev konkretnega trenutka, v katerem sporna določba preneha veljati, predložitveno sodišče presodi, ali obstajajo razlogi, iz katerih bi bilo treba sporno določbo razglasiti za nično z retroaktivnim učinkom. Na drugi strani, če predložitveno sodišče ugotovi, da zakonodajalec potrebuje čas za sprejetje nove ureditve, lahko določi, da sporna določba preneha učinkovati na neki datum v prihodnosti. Pri odločanju, kdaj bo sporna določba prenehala učinkovati, je treba

tehtati med načelom pravne varnosti na eni strani in temeljnimi pravicami nekaterih oseb na drugi.

- 41 Kot je Sodišče v sodni praksi odločilo, se sme le izjemoma z uporabo splošnega načela pravne varnosti, ki je del pravnega reda Unije, omejiti možnost katere koli zainteresirane osebe, da bi se z namenom izpodbijanja pravnih razmerij, ki so nastala v dobri veri, sklicevala na določbo, ki jo je razložilo. Taka omejitev se lahko dovoli le v sami sodbi, s katero se odloči o zaprošeni razlagi.
- 42 Predložitveno sodišče meni, da je v obravnavani zadevi treba upoštevati, da se odvzem nezakonito pridobljenega premoženja izvede zaradi varstva pomembnega javnega interesa in da je njegov namen varovanje načela pravne države.
- 43 Ureditev, ki osebi, ki vodi postopek, omogoča, da zaradi pravočasnega reševanja premoženjskih vprašanj, ki se pojavijo v fazi preiskave, in zaradi ekonomičnosti postopka iz spisa kazenskega postopka izloči gradivo v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem in začne postopek, ki se nanaša na zadevno premoženje, velja od 1. oktobra 2005. Sporna določba pa velja od 1. julija 2009. Pravnih razmerij, na katera bi vplivala pravnomočna sodba predložitvenega sodišča v postopku v glavni stvari, je zato veliko. Če se nezakonito pridobljeno premoženje odvzame, se ustrezna sredstva prenesejo v državni proračun. Sporna določba je torej tesno povezana z državnim proračunom, retroaktivna razglasitev njene ničnosti pa bi lahko negativno vplivala na stabilnost državnega proračuna in ogrozila pravno varnost.
- 44 Pravna stabilnost je bistvena sestavina načela pravne varnosti, ki med drugim zahteva ne le reguliran sodni postopek, temveč tudi njegov pravno trajen zaključek. Sporna določba se šteje za zakonito in jo državni organi uporabljajo v vseh postopkih v zvezi z nezakonito pridobljenim premoženjem.
- 45 Glede na navedeno je treba ugotoviti, ali je treba v primeru ugotovitve, da sporna določba ne izpolnjuje zahtev iz člena 92, prvi stavek, ustave, iz Listine, iz Direktive 2014/42 in iz Okvirnega sklepa 2005/212, načeli pravne varnosti in primarnosti prava Unije razlagati tako, da iz okoliščin obravnavane zadeve izhajajo preudarki, v skladu s katerimi bi se sporna določba lahko uporabila in bi se lahko začasno ohranili njeni pravni učinki do trenutka, ki bi ga predložitveno sodišče določilo v svoji odločbi in ko bi ta izpodbijana določba prenehala učinkovati.